

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**СЕКТОР ЗА НАДЗОР НАД
ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА**

СЕКТОР ОСИГУРАЊА У СРБИЈИ

Извештај за треће тромесечје 2013. године

Садржај:

1. Тржиште осигурања	4
1.1. Учесници на тржишту	4
Друштва за осигурање	4
Остали учесници на тржишту	5
1.2. Структура портфеља осигурања	5
1.3. Билансна сума и билансна структура	7
Билансна сума	7
Структура активе	7
Структура пасиве	8
2. Показатељи пословања	9
2.1. Солвентност	9
2.2. Квалитет имовине	9
2.3. Покривеност техничких резерви	9
2.4. Ликвидност	10
3. Аутоодговорност	11
4. Закључак	11

Списак скраћеница и појмова

млн	милион
млрд	милијарда
T1	прво тромесечје у години – период од 1. 1. до 31. 3.
T2	друго тромесечје у години – период од 1. 1. до 30. 6.
T3	треће тромесечје у години – период од 1. 1. до 30. 9.

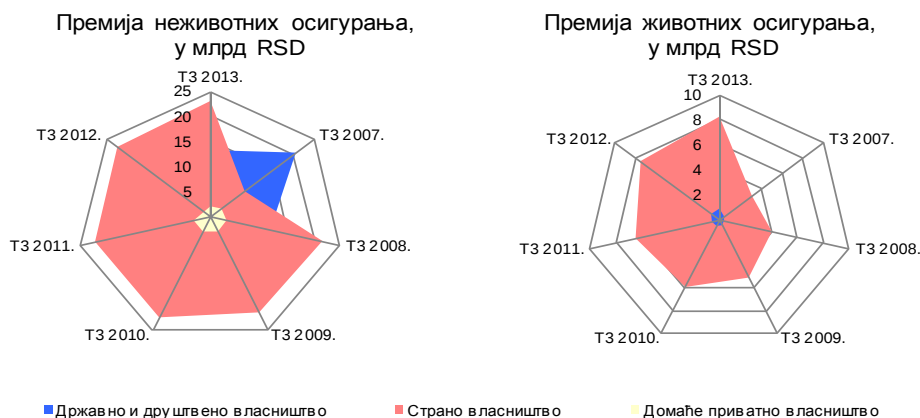
1. Тржиште осигурања

1.1. Учесници на тржишту

Друштва за осигурање

На крају ТЗ 2013. године у Србији послује 28 друштава за осигурање, што је непромењен број у односу на исти период претходне године. Искључиво пословима осигурања бави се 24 друштва, а пословима реосигурања четири друштва. Од друштава која се баве пословима осигурања, искључиво животним осигурањем бави се њих седам, искључиво неживотним осигурањем 11, а и животним и неживотним осигурањем шест друштава.

Посматрано према власничкој структури капитала, од 28 друштава за осигурање 21 је у већинском страном власништву, а седам у домаћем власништву.

Извор: Народна банка Србије

Уласком на тржиште и добијањем гринфилд лиценци, друштва за осигурање у страном власништву бележе на крају ТЗ преовлађујуће учешће у премији животних осигурања са 89,9%, премији неживотних осигурања са 58,2%, укупној имовини са 70,0%, као и у броју запослених са 65,8%.

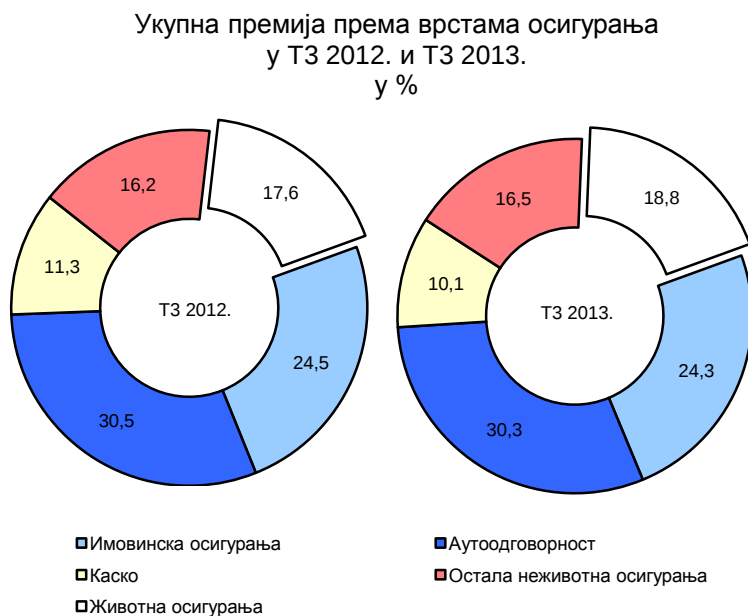
Остали учесници на тржишту

Поред друштава за осигурање, на тржишту послују и: 19 банака које су добиле сагласност за обављање послова заступања у осигурању, 88 правних лица (друштава за посредовање, заступање и пружање других услуга у осигурању), 108 заступника у осигурању (физичких лица – предузетника), док је овлашћење за обављање послова заступања у осигурању, односно овлашћење за обављање послова посредовања у осигурању добило 14.348 физичких лица¹.

1.2. Структура портфела осигурања

Укупна премија у ТЗ износила је 48,8 млрд динара (426 млн евра или 575 млн америчких долара)², што представља пораст од 2,9% у односу на исти период претходне године.

У структури премије, учешће неживотних осигурања износило је 81,2%, а учешће животних осигурања 18,8%. Пораст учешћа животних осигурања са 17,6% у истом периоду претходне године резултат је пораста тих осигурања од 9,8%.

Извор: Народна банка Србије.

¹ Стање на дан 8. новембра 2013. године.

² Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 30. септембра 2013. године.

Структура премије у ТЗ слична је структури у истом периоду 2012. године, уз бележење највећег учешћа осигурања од одговорности због употребе моторних возила у укупној премији од 30,3%, иза кога следе осигурање имовине од пожара и других опасности и осталих осигурања имовине – имовинска осигурања са 24,3%, животна осигурања са 18,8% и осигурање моторних возила – каско са 10,1%.

Премија неживотних осигурања у ТЗ је порасла за 1,4% у односу на исти период 2012. године. Премија имовинских осигурања остварила је раст од 2,2%, осигурања од одговорности због употребе моторних возила раст од 2,1%, док је премија осигурања моторних возила – каско поново забележила пад, овог пута од 7,3%.

У аналитичке сврхе извршено је груписање друштава за осигурање према учешћу у укупној премији у три групе, и то тако да прву групу чине два друштва с преко 15% у укупној премији, другу пет друштава са учешћем мањим од 15% и трећу 17 друштава с мање од 3%. У односу на исти период претходне године

дошло је до мање промене процентуалног учешћа по групама, док је број друштава у свакој од *peer* група остао исти. Наиме, у ТЗ 2012. године прва *peer* група је покривала укупно 50,3% тржишта, друга 35,0% учешћа, док је трећа *peer* група остварила 14,7% учешћа на тржишту. То указује на тренд благог смањења концентрације на тржишту.

Концентрација на тржишту мерена Херфиндал–Хиршмановим индексом, који представља суму квадрата учешћа, у овом случају билансних сума свих друштава за осигурање, умерена је и на крају ТЗ износи 1.087.

Учешће у укупној премији по *peer* групама, ТЗ 2013.

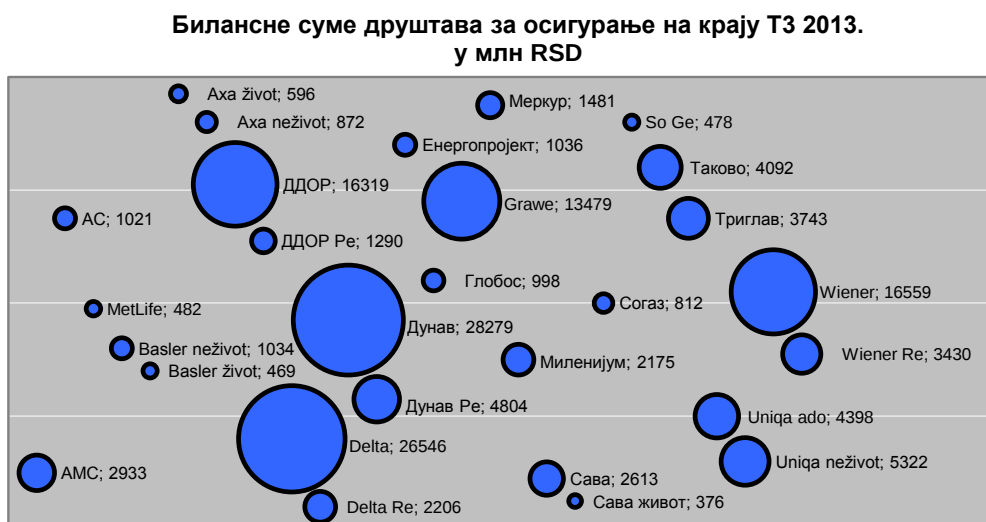

Извор: Народна банка Србије.

1.3. Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Билансна сума друштава за осигурање повећана је на крају Т3 2013. на 147,8 млрд динара (1.290 млн евра или 1.742 млн америчких долара)³, и то за 5,1% у односу на крај Т3 претходне године.

Извор: Народна банка Србије.

Структура активе

У структури активе друштава за осигурање на крају Т3 57,4% односи се на сталну имовину (од чега 41,8% на дугорочне финансијске пласмане, а 14,5% на некретнине), а 42,6% на обртну имовину (од чега на краткорочне финансијске пласмане 16,8%, а на потраживања 9,7%).

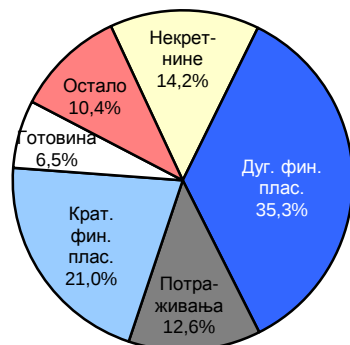
У поређењу с крајем Т3 претходне године, када је учешће сталне имовине износило 50,8% (од чега дугорочни финансијски пласмани 35,3%, а некретнине 14,2%), а обртне имовине 49,2% (од чега краткорочни финансијски пласмани 21,0%, а потраживања по премијама 12,6%), може се закључити да се структура активе донекле променила.

С једне стране, дугорочни финансијски пласмани на крају Т3 повећавају претежно учешће у активи, као резултат номиналног раста по стопи од 24,4%,

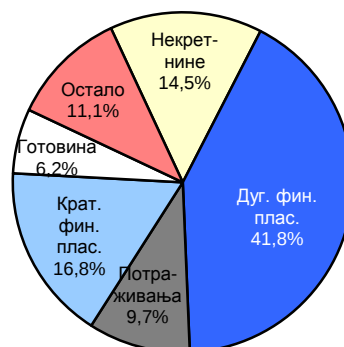
³ Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 30. септембра 2013. године.

док, с друге стране, потраживања и краткорочни финансијски пласмани бележе како пад учешћа у активи, тако и номинални пад.

**Структура aktive
на крају Т3 2012.**

**Структура aktive
на крају Т3 2013.**

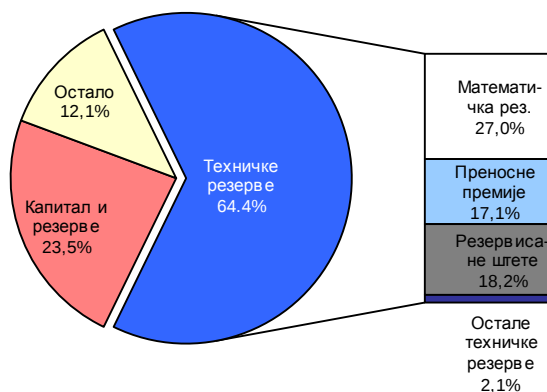

Извор: Народна банка Србије.

Структура пасиве

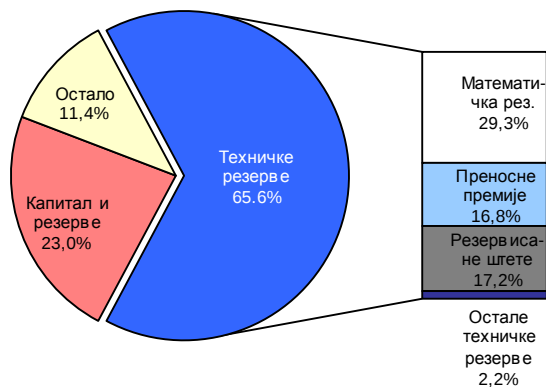
У структури пасиве на крају Т3 техничке резерве исказују учешће од 65,6%, а капитал и резерве 23,0%.

**Структура пасиве
на крају Т3 2012.**

Извор: Народна банка Србије.

**Структура пасиве
на крају Т3 2013.**

Капитал у износу од 34,3 млрд динара бележи раст у односу на крај Т3 претходне године по стопи од 5,1%, а техничке резерве у износу од 97,8 млрд динара у посматраном периоду раст од 9,1%, при чему је најзначајније учешће у овим резервама имала математичка резерва, са стопом раста од 16,5%.

2. Показатељи пословања

2.1. Солвентност

Солвентност друштва за осигурање зависи од довољности одговарајуће ликвидне структуре и реалне вредности покрића техничких резерви за преузете обавезе, као и од довољности гарантне резерве као вида заштите осигураника у случају непредвиђених губитака у пословању, односно као амортизера за губитке који нису могли бити покривени техничким резервама.

Маргина солвентности је на крају Т3 износила 16,6 млрд динара, а гарантна резерва 27,1 млрд динара. На нивоу свих друштава у Србији која се претежно баве *неживотним осигурањима* однос гарантне резерве и маргине солвентности износио је 163,2%, а код друштава која се претежно баве *животним осигурањима* 185,4%.

2.2. Квалитет имовине

Учешће нематеријалних улагања, некретнина, пласмана у хартије од вредности којима се не тргује на тржишту и потраживања (као облика активе које може карактерисати отежана наплативост) у укупној активи друштава која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* на крају Т3 износи 31,6%, што представља смањење у односу на крај 2012. године, када је износио 35,0%.

Код друштава која се претежно баве пословима *животних осигурања* наведено учешће је на задовољавајућем нивоу, уз забележено смањење са 4,3% на крају 2012. године на 3,8% на крају Т3 2013.

На промену вредности овог показатеља код друштава која се баве неживотним и друштава која се баве животним осигурањем утицао је благ пад наведених облика активе.

2.3. Покривеност техничких резерви

Поред адекватног формирања нивоа техничких резерви, друштво је дужно да средства улаже зависно од врста осигурања које обавља, водећи рачуна о рочности обавеза, профитабилности и дисперзији улагања, а с циљем обезбеђења заштите интереса осигураника и трећих оштећених лица, односно благовремене исплате штета.

У друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, након потпуне покривености техничких резерви на крају 2012. године, на крају ТЗ уочава се њихова непотпуна покривеност. Према подацима које су доставила друштва за осигурање, на крају ТЗ покривеност техничких резерви прописаним облицима активе износи 96,2% (100,2% на крају 2012).

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања*, покривеност техничких резерви прописаним облицима активе на крају ТЗ износи 100,6% (100,9% на крају 2012).

Посматрано укупно у Србији за сва друштва која се баве пословима осигурања, техничке резерве *неживотних осигурања* у ТЗ највећим делом биле су покривене државним хартијама од вредности са 35,2%, депоновањем код банака са 18,9%, готовином са 12,8%, инвестиционим некретнинама са 10,9% и потраживањима за недоспеле премије осигурања са 7,5%. У структури покрића техничких резерви *животних осигурања* најзаступљеније је улагање у државне хартије од вредности са 87,3%, а затим следи депоновање код банака са 7,0%.

2.4. Ликвидност

Да би друштво било у стању да одговори обавезама, оно мора водити рачуна о усклађености средстава и обавеза по рочности и утрживости и квалитету својих средстава. С обзиром на то да су висина и тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво да планира структуру својих средстава, пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

У друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* показатељ усклађености краткорочних средстава (обртна имовина умањена за залихе) и краткорочних обавеза на крају ТЗ износи 88,2% (103,4% на крају 2012). Кретање овог показатеља резултат је раста краткорочних обавеза и пада обртне имовине.

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* показатељ усклађености краткорочних средстава (обртна имовина умањена за залихе) и краткорочних обавеза на крају ТЗ износи 269,1% (343,9% на крају 2012).

3. Аутоодговорност

Обавезним осигурањем власника моторних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима на крају ТЗ бавило се 13 друштава за осигурање.

Након благог пада у Т1 2013, у Т2 и Т3 2013. премија осигурања од аутоодговорности порасла је за 0,6% и 2,1%, респективно, у односу на исти период претходне године.

Концентрација портфеља у овом сегменту благо је смањена с обзиром на то да у ТЗ три друштва за осигурање с највећим учешћем у премији осигурања од аутоодговорности покривају 59,3% тржишта, док су у истом периоду претходне године три друштва с највећим учешћем покривала 62,0% тржишта.

4. Закључак

Из упоредних показатеља ТЗ и истог периода 2012. године, може се закључити да се задржава позитиван, али успорен тренд стања и развоја на тржишту осигурања. Издвајају се следеће промене у ТЗ:

- остварен је пораст билансне суме сектора осигурања за 5,1% и она износи 147,8 млрд динара;
- остварено је повећање капитала од 5,1% и он износи 34,3 млрд динара;
- остварено је повећање техничких резерви од 9,1% и њихова потпуна покривеност у животним осигурањима, уз непотпуну покривеност у неживотним осигурањима;
- остварено је повећање укупне премије од 2,9% и она износи 48,8 млрд динара;
- учешће неживотних осигурања од 81,2%, у укупној премији је и даље доминантно. Премија неживотних осигурања бележи раст од 1,4%, при чему премија осигурања моторних возила – каско бележи пад од 7,3%;
- животна осигурања повећавају учешће у укупној премији са 17,6% на 18,8%;
- концентрација на тржишту мерена Херфиндал–Хиршмановим индексом је умерена;
- број друштава за осигурање је остао исти у односу на ТЗ 2012. године и износи 28, уз повећање броја запослених на 11.480 по стопи од 0,8%.

Кључне области којима би друштва требало да се баве посебно у садашњем тренутку су: корпоративно управљање, које између осталог подразумева адекватно успостављен систем интерних контрола, унапређење управљања ризицима, унапређење техника вредновања улагања, јачање транспарентности, јачање добре праксе пословања и фер односа према клијентима, активности на

едукацији потенцијалних осигураника, чиме ће допринети јачању поверења осигураника и стварању услова за развој овог сегмента финансијског система и др.

Посебно треба истаћи важност доследног поштовања прописа из области обавезног осигурања у саобраћају, нарочито у погледу ажурности у исплати штета, трошкова спровођења осигурања и примени бонус-малус система.

Такође, ту су и едукација и припрема за примену новог методолошког оквира за управљање ризицима, *Solvency II*. Наиме, адекватно управљање ризицима од кључног је значаја за успешност пословања осигуравача. Управо то је и суштина директиве *Solvency II*, према којој се од осигуравача захтева сагледавање и побројавање свих врста ризика којима су изложени у свом пословању, као и ефикасније управљање овим ризицима. Она уводи сложеније захтеве солвентности ради обезбеђења довољног капитала за ризике којима су друштва за осигурање изложена. Примена захтева директиве, према Нацрту новог закона о осигурању у Србији, планирана је након уласка Србије у Европску унију.